

Nr. 13/43 din 29.11.2013

În atenția

Doamnei Maia Sandu,

Ministru al Educației

Stimată doamnă ministru,

În urma examinării proiectului Codului Educației, propus pentru consultări publice de către Ministerul Educației, membrii Grupului de lucru Politici Sociale, Educație și Sănătate¹ al Consiliului Național pentru Participare și constituenții săi² îl susțin și, totodată, vin cu următoarele propuneri de îmbunătățire a acestuia.

1. Art.3 – a adăuga la glosar definiția noțiunilor:
„grupuri vulnerabile de copii”,
„elevi aflați în dificultate”,
„organul central de specialitate în domeniul educației și cercetării din învățământul superior”, care să includă și limitele clare de responsabilitate, deoarece, conform Codului acest organ are o arie foarte largă de responsabilități: reglementare, organizare și asigurarea cu servicii, etc.
2. Art.3 – a verifica dacă definiția noțiunii „educație nonformală” corespunde cu [Recomandarea 1437³](#), adoptată de către Adunarea Europeană a Consiliului Europei (CoE) în 2000.
3. Art.6(a) – a substitui sintagma „statut de dizabilitate” cu sintagma „tip/grad/formă de dizabilitate”.
4. Art.9 – Sistemul de educație – enumeră elementele care formează sistemul, cu excepția copiilor, care nu pot fi parte a acestui sistem?
5. Art.9 – elemente ale sistemului de educație sînt și educația non-formală și informală, care nu se regăsesc în textul documentului.
6. Art.13(2) – a include vârsta de 21 ani, vârsta la care încetează obligativitatea școlarizării copiilor cu cerințe educaționale speciale.
7. Art. 22 (2) – a reformula (Curriculumul Național este cadrul reglator pentru procesul de educație)
8. Art. 24 (5) – a completa lista actelor de studii ce se eliberează la finalizarea ciclului de învățământ cu certificatul eliberat elevilor cu cerințe educaționale speciale (conform

¹Reprezentanți ai Consiliului Național al Tineretului din Moldova, Institutului de Politici Publice, Centrului pentru Politici și Analize în Sănătate, Asociației Obștești „Parteneriate pentru Fiecare Copil”, Asociației Obștești „Centrul de Training „CMB”, Asociației Obștești „Clubul Politic al Femeilor 50/50”, Misiunii Religioase Catolice „Caritas Moldova”.

²Reprezentanți ai Asociației Obștești Keystone din Moldova, Centrului „Speranța”, Alianței Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din RM.

³<http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta00/erec1437.htm>

Reglementărilor și procedurilor specifice privind evaluarea finală și certificarea elevilor cu cerințe educaționale speciale incluși în instituțiile de învățământ general obligatoriu, ordinul ME din 24.04.2012).

9. Art.27 – a include un articol nou în care să se specifice organizarea serviciilor educaționale în instituțiile rezidențiale din subordinea Ministerului Sănătății (casele de copii și instituțiile sanatoriale), din subordinea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei (casa de copii pentru băieți din Orhei și casa de copii pentru fete din Hîncești) și din subordinea Ministerului Justiției (copiii care locuiesc în penitenciarul de la Rusca).
10. Art.36 – a exclude sintagma „în funcție de potențial, vocație și performanțe” pentru a nu marginaliza și a nu lăsa loc de interpretare.
11. Art.37(2) – a exclude sintagma „care au absolvit învățământul primar”. (Prevederea dată pune sub risc includerea copiilor care nu au putut frecventa școala primară din anumite motive: abandon școlar, vagabondaj, refugiați).
12. Art.37(4) – a completa lista instituțiilor cu instituțiile din subordinea altor ministere (a se vedea propunerile pentru art.27), deoarece lista instituțiilor enumerate nu cuprinde toate instituțiile în care ar trebui să se realizeze acesta. Totodată, se propune de a completa cu aceste instituții și lista instituțiilor din învățământul primar (cap.III) și din învățământul liceal (cap.V).
13. Art.38 – a exclude sintagma „în funcție de potențial, vocație și performanțe” pentru a nu marginaliza și lăsa loc de interpretare.
14. Art.39(6) – a include o prevedere ca măsură pozitivă pentru prevenirea discriminării și facilitării incluziunii educaționale a copiilor cu cerințe educaționale speciale la treapta liceală. (Formatul actual în care este prezentată admiterea în învățământul liceal pune restricții rigide în vederea accesului copiilor cu cerințe educaționale speciale care au absolvit studiile gimnaziale în baza Planurilor Educaționale Individuale. Măsura pozitivă în accesul la studii liceale va garanta continuitatea procesului de învățare pentru copiii cu cerințe educaționale speciale și va fi conformă angajamentelor pe care Guvernul Republicii Moldova la luat prin adoptarea unui șir de acte legislative (***Legea nr. 169 din 09.07.2010 privind aprobarea Strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilitati (2010-2013) pct. 6.4.; Legea nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea sociala a persoanelor cu dizabilitati, art. 27 pct. 4; HG nr. 523 din 11.07.2011 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020, pct.37- „ Pentru asigurarea accesului la educație al celor discriminați și cu nevoi speciale, este necesară crearea unui sistem de învățământ incluziv la toate nivelurile de instruire***).
15. Cap.VI – titlul „Educația incluzivă și învățământul pentru copiii și elevii cu cerințe educaționale speciale” propune o abordare separată a acestor concepte, care ar trebui să fie un întreg. De altfel, conceptul „educație incluzivă” a rămas doar în titlu, în rest se abordează direcționat copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale preponderent spre învățământul special. Or, în ultimii ani procesul incluziunii educaționale a fost orientat spre învățământul

general. De aceea se propune ca învățământul pentru copiii cu cerințe educaționale speciale să **nu** fie abordat separat de învățământul general. Specificarea să se facă doar pentru învățământul special.

16. Art.40 – a reformula „incluziunea educațională și integrarea profesională și socială”. A înlocui cuvântul „probleme” cu cuvântul „dificultăți”.
17. Art.41(4) – a adăuga după cuvântul „efectuează” cuvântul „preferabil”. (În redacția actuală prezența părinților sau reprezentanților legali este obligatorie. Practica demonstrează că, în situațiile în care aceștia nu pot fi prezenți, obiectivul acestei prevederi trebuie realizat și fără prezența acestora pentru a garanta accesul copilului la educația de calitate.
18. Art.41(6) – a înlocui sintagma „condiții de ordin ambiental” cu sintagma „un mediu fizic sigur, acomodat rezonabil”;
19. Art.41(7) – a înlocui cuvântul „integrării” cu cuvântul „incluziunii”.
20. Art. 42(1) – a înlocui cuvântul „integrați” cu cuvântul „incluși”.
21. Art.42(2) – a reformula în felul următor: „Instituțiile învățământului special se organizează după cum urmează.” și în continuare după text.
22. Art.42(2) a) – a adăuga după cuvântul „senzoriale” cuvântul „severe”.
23. Art.42(3) – a reformula textul după cum urmează: „Pentru copiii cu boli cronice se asigură **măsuri de adaptare rezonabilă** în cadrul instituțiilor generale de învățământ sau se asigură servicii educaționale pe durata aflării acestora în instituțiile medicale”. (Prevederea expusă în redacția actuală ar putea segrega copiii cu boli cronice și duce la discriminarea acestora pe criteriu de dizabilitate, fapt interzis de prevederea art.1(1) a **Legii cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012**).
24. Art.42(6) – a înlocui sintagma „școlile pentru copii cu deficiențe senzoriale” cu sintagma „instituțiile de învățământ special”.
25. Art.42(7) – a reformula textul după cum urmează: „Durata învățământului special obligatoriu este de 10-12 ani”. (Diferențierea copiilor cu cerințe educaționale speciale pe criteriu și tip de dizabilitate este discriminatorie).
26. Art.44(2) – a înlocui cuvântul „integrare” cu cuvântul „incluziune”.
27. Art.45(4) – a adăuga după cifra 21 „/23”.
28. Art.50(3) – a înlocui cuvântul „nevoile” cu cuvântul „necesitățile”.
29. Art.55(4) – a exclude sintagma „care activează în baza Regulamentului de organizare și funcționare aprobat de Guvern”, deoarece este de prisos.

30. Art.55 – a introduce un alineat nou ce ar conține o măsură pozitivă pentru facilitarea organizării examenelor de absolvire pentru absolvenții cu cerințe educaționale speciale, care au studiat în baza planurilor educaționale individuale.
31. Art.56(2) – a exclude fraza a doua din prezentul punct, deoarece nu are relevanță.
32. Art.57(2) – a adăuga după cuvântul „activitate” sintagma „a instituției”.
33. Art. 61(8) – referința urmează să se facă la art.63.
34. Art.64(d) – a exclude sintagma „pentru recuperare”.
35. Art.66 – a introduce un articol nou care ar reglementa/facilita/garanta accesul copiilor cu cerințe educaționale speciale la sistemul de învățământ vocațional.
36. Art.67(6) – a adăuga după cuvântul „tehnice” sintagma „asigurând acomodări rezonabile după caz”.
37. Art.83(3), lit. b) – a înlocui cuvântul „invaliditate” cu cuvântul „dizabilitate”.
38. Art. 85(1) – a adăuga după cuvântul „educațional” cuvântul „socio-cultural”.
39. Art.87(3) – a include o prevedere - măsură pozitivă pentru facilitarea accesului persoanelor cu dizabilități la învățământul superior.
40. Art.91(1) – a include o prevedere - măsură pozitivă pentru facilitarea accesului persoanelor cu dizabilități la învățământul superior.
41. Art.136(1) – a completa lista drepturilor elevilor și studenților cu dreptul de a-și face studiile într-o instituție de învățământ ce le asigură un mediu fizic sigur, acomodat rezonabil.

În final, pentru asigurarea înțelegerii acestui document de politică în profunzimea sa de către copii și părinți, membrii Grupului de lucru recomandă elaborarea unei versiuni a Codului Educației pe înțelesul acestora.

Cu înaltă considerațiune,

Daniela Mămăligă,

Coordonator Grup Politici Sociale, Educație și Sănătate,

Consiliul Național pentru Participare

